

Jednání druhého dne zahájila polská historička Anna Ziemlewska nástinem role polsko-litevské unie ve třicetileté válce. Pro českého posluchače byly zajímavé zvláště její pasáže o „lisovčících“, kteří počátkem 20. let 17. století sužovali Moravu. I v dalším průběhu války docházelo v Polsku navzdory jeho neutralitě k rozsáhlému verbování vojáků, kteří posléze bojovali v habsburských službách, za což polští Vasovci do budoucna očekávali od Vídně pomoc při nárokování švédského trůnu. Claudia Reichl-Ham pojmenovala svůj referát o tehdejších vztazích mezi Habsburky a osmanskou říší příznačně jako válku, která se nekonala. Vyjmenovala přitom i nejdůležitější vnější (poměry v Istanbulu) a vnitřní faktory (mj. hrozba z Persie), které způsobily tento „zázrak domu rakouského“ a naopak „zaslepení“ Turků, podle mnoha názorů přicházejících o ideální šanci na zasazení rozhodujícího úderu svému protivníkovi v boji o Uhry.

O Jenny Öhman v českém prostředí jistě ještě opakovaně uslyšíme – věnuje se intenzivně problematice švédské válečné kořisti ve 30. a 40. letech 17. století; na prvním místě v Praze. Ve vídeňském referátu se zaměřila na význam této kořisti pro tehdy dosud nerozvinuté, v kulturní oblasti zaostalé a izolované Švédsko. Že byl mimořádný, je nasnadě. Jan Kilián seznámil přítomné posluchače s všedním dnem prostého obyvatele českého Krušnohoří ve válečných letech na příkladu krupského řemeslníka, zemědělce, bergmistra i kronikáře Michela Stüelera. Stüeler nicméně nezachytil jen to, co se dělo v jeho domácnosti a v jeho městě (zápolení místních s vojáky nevyjímaje), ale i významné události z celého regionu, ba i z ještě většího geografického horizontu (zavraždění Valdštejna, Švédové v Praze aj.).

Anuschka Tischer se zaměřila na zajištění míru coby problém říšské politiky ve 40. a 50. letech 17. století. Při vestfálských jednáních nešlo jen o mírové podmínky, ale právě i o ono zajištění. Aplikování závěrů z Münsteru a Osnabrückeru společně se stabilizací (středo-) evropských poměrů si vyžádalo ještě další desetiletí, během něž v Evropě zůstávala velmi napjatá situace. Závěrečné pojednání náleželo Walteru Kalinovi z vídeňského Vojensko-historického muzea, v němž jsou uchovávány již zmíněné Snayersovy válečné obrazy, které patří za mistrovská díla malby svého druhu (další se dochovaly na harrachovském zámku Rohrau). Snayers je vytvářel na zakázku předních vojevůdců (Buquoy, Piccolomini). Uplatnil při nich precizně i topografii a analýzu bitev a vytvořil tím důležitý pendant k písemným relacím o bojových konfrontacích.

Bohužel, publikační výstup z vídeňského sympózia není prozatím plánován. Přesto šlo o jednání velmi plodné, se širokým prostorem pro referenty i diskuse jak bezprostředně po zaznění referátů, tak v kuloárech. A v neposlední řadě – rakouské a německé kolegy také seznámilo s dílčím výzkumem třicetileté války v ČR a Polsku.

Jan Kilián

Konference Čáslav 1618. Počátek české války, 16. května 2018, Čáslav

Dne 16. května 2018 se v budově Nové scény Dusíkova divadla v Čáslavi uskutečnila mezinárodní vědecká mezioborová konference ke třicetileté válce, kterou společně s Městským muzeem a knihovnou v Čáslavi zorganizovala Akademie věd ČR v čele s jejím Archeologickým ústavem, a to za podpory Středočeského kraje a obcí Bratčice a Horky. V čáslavském muzeu současně probíhala jen o pár dní dříve slavnostně otevřená výstava k čáslavské bitvě v roce 1618, kterou připravil především Aleš Knápek z Muzea Vysočiny Havlíčkův Brod.

Aleš Knápek byl ostatně také prvním referujícím konference s příspěvkem – jak jinak – o okolnostech uvedené časlavské bitvy, prvního vojenského měření sil českého stavovského povstání, potažmo celé třicetileté války. Navázala na něj Klára Andresová z pražského Vojenského historického ústavu se zamýšlením nad povahou vojenského tažení a polního tábora na základě dobových vojenských pouček, přičemž se soustředila na dobu před rokem 1618, aby její úvahy byly relevantní k diskutovaným časlavským událostem. Pavel Hrnčířik následně publikum seznámil se stavem dělostřelectva na počátku třicetileté války a s jeho úlohou při časlavské bitvě. Jan Kilián z katedry historie FPE ZČU v Plzni na závěr prvního bloku přítomným posluchačům přiblížil život Arnošta z Mansfeldu s důrazem na jeho osudy v době českého stavovského povstání. Ve druhém dopoledním bloku přišli ke slovu zahraniční hosté – nejprve Vladimír Segeš z bratislavského Vojenského historického ústavu s referátem o souvislostech mezi třicetiletou válkou a uherskými stavovskými povstáními, zatímco Attila Tózsza-Rigó z miškovecké univerzity komparoval hodnocení sedmihradského knížete Gábora Bethlena v západoevropské a maďarské odborné literatuře. Skutečnou „hvězdu“ evropské historiografie (ač na poli medievistiky) si mohli časlavští posluchači vyslechnout díky příspěvku o třicetileté válce v polském dějepiscetví v podání Wojciecha Iwańczaka z univerzity Kielce. Příznačné ovšem je, že i Iwańczak zkonstatoval jen malý zájem svých kolegů o tento válečný konflikt. Jiří Jurok z novojičínského muzea pak ještě pohovořil o politickém myšlení Jana Oršínovského z Fürstenfeldu a Mikuláše Diviše z Doubravína coby protagonistů českého stavovského povstání.

První z odpoledních bloků po společném obědě zahájila Kateřina Blažková z Muzea T. G. Masaryka v Rakovníku svým příspěvkem o bitvě u Rakovníka, jež bezprostředně předcházela bitvě bělohorské. Českobrodský muzejník Vladimír J. Mrvík se na základě soupisu vojenských pobytů v Českém Brodě v letech 1631–1635 zaměřil na každodenní válečnou realitu v tomto královském městě. Jana Vaněčková, kutnohorská archivářka, rozebrala jeden z pozoruhodných narativních pramenů k dějinám třicetileté války, spisování časlavského písaře Václava Formiky Poděbradského z roku 1653. Miroslav Plaček z katedry archeologie a muzeologie FF MU v Brně obsáhle a za pomoci bohatého ikonografického materiálu i názorně pojednal o vývoji raně novověkých fortifikací, přičemž primární pozornost věnoval rondelům a bastionům. Závěrečný blok byl dominantně archeologický. Michal Preusz z plzeňské katedry archeologie nejprve shrnul nejnovější bádání o archeologii českého stavovského povstání, aby se poté slova ujal Filip Velímský (Archeologický ústav AV ČR) s příspěvkem o nálezech mincovních depotů z období třicetileté války na Čáslavsku a Kutnohorsku. Referát o Kutnohorsku, konkrétně o jeho proměnách za třicetileté války, pak v podání Pavla Nováka z Národního zemědělského muzea celé jednání uzavřel.

Organizátorům se jistě podařilo pozvat pestrou škálu specialistů z různých oborů, o to větší však byla škoda, že kvůli časové tísní a nedisciplinovanosti některých referentů v podstatě nevybyl prostor na diskusi. A počasí, byť skoro po celý měsíc nebývale slunečné, tentokrát bohužel nepřálo ani exkurzi po časlavském bojišti, nabídnuté Alešem Knápkem na druhý den po konferenčním jednání. Příspěvky v písemné podobě by se měly v dohledné době objevit v konferenčním sborníku.

Jan Kilián

Konferencje Dyplomacja i wojskowość w dobie wojny trzydziestoletniej (1618–1648), 23. – 14. května 2018, Szczecin

V poněkud komorní atmosféře a stranou mezinárodního zájmu proběhla ve dnech 23. a 24. května na štetínské univerzitě, v moderních prostorách filozofické fakulty na Krakovské